

УДК 338.242.2:351+504

Приходько Олена Олексіївна

*кандидат соціологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціології та масових комунікацій
Криворізький державний педагогічний університет*

Prykhodko Olena

*Candidate of Sociological Sciences, Associate Professor,
Department of Sociology and Mass Communications
Kryvyi Rih State Pedagogical University*

ORCID: 0000-0002-1054-0268

DOI: 10.25313/2617-572X-2025-2-10754

ЕКОЛОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ІНВАЙРОНМЕНТАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

ENVIRONMENTAL MANAGEMENT AS A TOOL FOR FORMING AN ENVIRONMENTAL MODEL OF ENSURING NATIONAL SECURITY OF THE STATE

Анотація. Вступ. Формування інвайронментальної культури є важливим фактором забезпечення сталого розвитку та екологічної безпеки держави. Дослідження взаємозв'язку між екологічним менеджментом та механізмами національної безпеки є необхідним для розробки ефективної екологічної політики та оптимізації природокористування.

Мета. Метою дослідження є обґрунтування ролі екологічного менеджменту у формуванні інвайронментальної моделі забезпечення національної безпеки держави, визначення його ключових принципів, механізмів впливу на екологічну стабільність та розробка стратегічних підходів до вдосконалення державної політики у сфері екологічного управління.

Матеріали і методи. Метод систематизації використано для аналізу теоретичних засад екологічного менеджменту та його ролі у забезпеченні національної безпеки. Метод логіко-структурної побудови дозволив визначити основні компоненти екологічного управління та їхню взаємодію у державній політиці. Метод аналізу та синтезу застосовано для оцінки сучасних тенденцій розвитку екологічного менеджменту та інтеграції екологічної культури у механізми сталого розвитку.

Результати. Досліджено взаємозв'язок між рівнем екологічної культури та ефективністю реалізації екологічної політики. Проаналізовано роль екологічного маркетингу у формуванні проєкологічної поведінки та корпоративної відповідальності. Обґрунтовано необхідність інтеграції екологічних принципів у державне стратегічне планування. Запропоновано підходи до підвищення екологічної безпеки через адаптацію механізмів екологічного менеджменту до глобальних викликів.

Перспективи. Перспективи подальших досліджень у сфері екологічного менеджменту пов'язані з розробкою інноваційних підходів до регулювання природокористування, впровадженням цифрових технологій моніторингу екологічних ризиків та оптимізацією механізмів екологічної політики. Особливу увагу слід приділити інтеграції екологічних стандартів у систему стратегічного управління державою, розвитку «зеленої економіки» та стимулюванню екологічної відповідальності бізнесу й громадян.

Ключові слова: екологічний менеджмент, інвайронментальна культура, національна безпека, екологічні ризики, екологічна свідомість, проєкологічна поведінка.

Summary. Introduction. The formation of environmental culture is an important factor in ensuring sustainable development and environmental security of the state. The study of the relationship between environmental management and national security mechanisms is necessary for the development of effective environmental policy and optimization of environmental management.

Purpose. The purpose of the study is to substantiate the role of environmental management in the formation of an environmental model for ensuring national security of the state, to determine its key principles, mechanisms of influence on environmental stability and to develop strategic approaches to improving state policy in the field of environmental management.

Materials and methods. The systematization method was used to analyze the theoretical foundations of environmental management and its role in ensuring national security. The logical-structural construction method allowed us to determine the main components of environmental management and their interaction in state policy. The analysis and synthesis method was used to assess modern trends in the development of environmental management and the integration of environmental culture into mechanisms of sustainable development.

Results. The relationship between the level of environmental culture and the effectiveness of environmental policy implementation was studied. The role of environmental marketing in the formation of pro-environmental behavior and corporate responsibility is analyzed. The need to integrate environmental principles into state strategic planning is substantiated. Approaches to increasing environmental safety through the adaptation of environmental management mechanisms to global challenges are proposed.

Discussion. Prospects for further research in the field of environmental management are related to the development of innovative approaches to regulating environmental use, the introduction of digital technologies for monitoring environmental risks and the optimization of environmental policy mechanisms. Particular attention should be paid to the integration of environmental standards into the system of strategic state management, the development of a “green economy” and the stimulation of environmental responsibility of business and citizens.

Key words: environmental management, environmental culture, national security, environmental risks, environmental awareness, pro-environmental behavior.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобальних екологічних викликів, які супроводжуються інтенсивним виснаженням природних ресурсів, зростаючим рівнем забруднення навколишнього середовища, зміною клімату та посиленням екологічних катастроф, питання екологічного менеджменту набуває стратегічного значення для забезпечення сталого розвитку держави та формування ефективної системи національної безпеки. Формування інвайронментальної моделі забезпечення національної безпеки держави ґрунтується на необхідності врахування екологічних аспектів у стратегіях соціально-економічного розвитку, а також на адаптації управлінських механізмів до динамічних змін навколишнього середовища та потенційних загроз, що можуть спричинити довгострокові негативні наслідки для економічної стабільності, продовольчої безпеки та здоров'я населення. У цьому контексті важливим є інтегрування принципів екологічного менеджменту в систему державного управління, що дозволяє забезпечити ефективну координацію зусиль у сфері екологічної політики, економічного розвитку та безпекових заходів.

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю розробки науково обґрунтованих підходів до впровадження екологічного менеджменту як ключового інструменту формування інвайронментальної культури, що сприятиме зміцненню екологічної безпеки, забезпеченню адаптивності державних інституцій до екологічних ризиків та створенню сприятливих умов для гармонійного співіснування людини і природи в умовах сучасних викликів глобального масштабу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В роботах ряду вчених як: Чурилін В., Віткін Л. [6], Буряк А., Маслій О. [10] підкреслюється важливість інтеграції принципів екологічного менедж-

менту у державну політику як основного механізму збереження природних ресурсів та захисту навколишнього середовища. Ряд дослідників, а саме Шушпанов Д., Кривокульська Н. [7], Лі Л., Фу М., Чжу Ю., Кан Х., Вен Х. [11] наголошує на тому, що екологічний менеджмент є не лише інструментом регулювання природокористування, а й ключовим чинником економічної безпеки держави.

Формування екологічної свідомості та культури є центральною темою багатьох досліджень авторства Кізюн А. Г., Корчак І. [3], що стосуються адаптації державних механізмів управління до екологічних викликів. Взаємозв'язок між екологічним менеджментом та системою національної безпеки аналізується у працях таких вчених, як: Замула І., Кірейцева Г., Хоменко С., Устименко В. [2], Юрченко Л. [8], де зазначається, що екологічні ризики можуть безпосередньо впливати на соціально-економічну стабільність країни. Зокрема, в роботі Чжу Б., Хашимото С., Кушман С. А. [15] наголошується, що держава має розробляти адаптаційні механізми для мінімізації наслідків кліматичних змін, а також інтегрувати екологічні стандарти в систему національного планування. Враховуючи сучасні виклики, дослідження даної проблематики залишається актуальним і потребує подальших розробок у контексті інтеграції інноваційних екологічних підходів у систему державного управління.

Метою статті є дослідження і обґрунтування прикладних засад розвитку екологічного менеджменту як інструменту формування інвайронментальної моделі забезпечення національної безпеки держави.

Завдання дослідження:

– дослідити роль інвайронментальної культури у формуванні екологічної свідомості населення, зокрема через механізми екологічного виховання,

- освіти та популяризації принципів сталого споживання;
- обґрунтувати взаємозв'язок між екологічним менеджментом та механізмами національної безпеки;
 - оцінити рівень впливу екологічного маркетингу як інструменту формування екологічно відповідальної поведінки;
 - розробити рекомендації щодо удосконалення державної політики у сфері екологічного менеджменту;
 - запропонувати комплексну модель формування екологічної безпеки для оптимізації використання природних ресурсів та мінімізацію екологічних загроз.

Матеріали і методи. Метод систематизації був використаний для узагальнення існуючих наукових підходів до визначення сутності екологічного менеджменту, його основних функцій, принципів та механізмів впливу на забезпечення сталого розвитку. Застосування цього методу дозволило впорядкувати наукові знання про взаємозв'язок між екологічною політикою, управлінням природними ресурсами, екологічною свідомістю та механізмами національної безпеки, що сприяло структуруванню теоретичної бази дослідження та виокремленню ключових аспектів екологічного менеджменту.

Метод логіко-структурної побудови був застосований для розробки моделі взаємозв'язку між екологічним менеджментом, екологічною культурою та національною безпекою. Це дозволило визначити основні компоненти екологічного управління, їхню взаємодію в рамках державної політики та можливі шляхи підвищення ефективності екологічних ініціатив. Використання цього методу сприяло формуванню концептуальних підходів до інтеграції екологічних принципів у систему державного управління, що допомагає оптимізувати механізми регулювання природокористування та зменшити екологічні загрози.

Метод аналізу та синтезу був використаний для дослідження сучасних тенденцій розвитку екологічного менеджменту та оцінки його впливу на екологічну безпеку держави. Аналіз дозволив розглянути окремі елементи системи екологічного менеджменту, такі як екологічна політика, маркетингові механізми популяризації екологічно відповідальної поведінки, механізми регулювання екологічних ризиків та управління природними ресурсами. Синтез, у свою чергу, забезпечив узагальнення отриманих результатів і став основою для розробки рекомендацій щодо вдосконалення державної політики в галузі екологічного управління та інтеграції екологічної культури в систему національної безпеки.

Виклад основного матеріалу. Екологічний менеджмент можна визначити як комплексну систему організаційно-економічних, правових та інформаційних заходів, спрямованих на ефективне використання природних ресурсів, зменшення негативного впливу на навколишнє середовище,

запобігання екологічним ризикам та формування екологічно відповідальної поведінки на рівні підприємств, регіонів та держави в цілому. Інвайронментальна культура є складним багатокомпонентним феноменом, що охоплює не лише рівень екологічної свідомості населення, а й системні зміни у підходах до природокористування, що мають відображення у державній політиці, економічних пріоритетах та соціальних інституціях. Формування інвайронментальної культури передбачає активний розвиток екологічної освіти та просвітництва, запровадження ефективних механізмів екологічного виховання молоді, популяризацію принципів сталого споживання та впровадження проєкологічних ініціатив на всіх рівнях суспільства [14].

Значення інвайронментальної культури для сталого розвитку держави визначається тим, що вона виступає інтегруючим фактором, який сприяє гармонізації економічних, екологічних та соціальних процесів. Чим вищий рівень екологічної культури в суспільстві, тим ефективніше відбувається імплементація принципів екологічного менеджменту, що своєю чергою зменшує екологічні ризики, стимулює розвиток зеленої економіки, сприяє впровадженню інноваційних екологічних технологій та підвищує рівень екологічної безпеки національного рівня.

Взаємозв'язок між екологічним менеджментом та механізмами національної безпеки виявляється у кількох основних напрямках. По-перше, це формування нормативно-правової бази, яка регулює питання екологічної безпеки та впровадження природоохоронних заходів на всіх рівнях державного управління. По-друге, це впровадження системи екологічного аудиту та оцінки впливу на довкілля як обов'язкового елемента будь-якої господарської діяльності, що дозволяє зменшити екологічні ризики та запобігти потенційним катастрофам. По-третє, це розробка стратегій адаптації до кліматичних змін та заходів щодо підвищення екологічної стійкості територій, які є особливо вразливими до екологічних загроз (рис. 1) [12, с. 49–50].

Питання формування інвайронментальної свідомості набуває надзвичайно важливого значення для забезпечення стабільного розвитку суспільства, запобігання екологічним загрозам та створення ефективної системи управління екологічними ризиками, що, у свою чергу, вимагає особливої уваги до розвитку екологічного виховання, спрямованого на підвищення рівня відповідальності громадян щодо природоохоронної діяльності, раціонального використання природних ресурсів та формування стійких моделей проєкологічної поведінки (табл. 1).

Екологічне виховання як процес формування екологічної свідомості громадян є комплексною системою, що включає не лише освітню діяльність, спрямовану на поширення науково обґрунтованих знань про довкілля, екологічні загрози та принципи сталого розвитку, а й стимулювання громадської

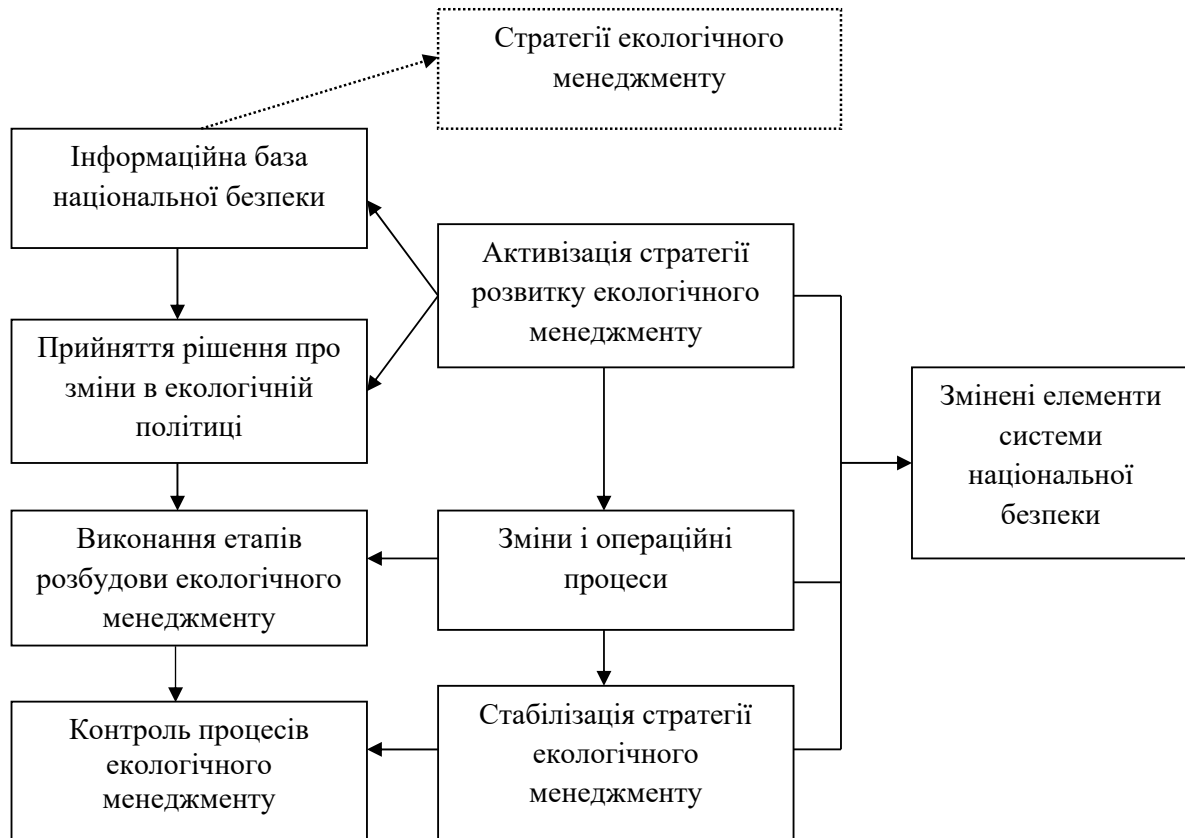

Рис. 1. Послідовність етапів впровадження змін у сфері національного екологічного менеджменту

Джерело: авторська розробка

Таблиця 1

Інвayронментальна культура як фактор екологічного менеджменту та її вплив на національну безпеку

Компонент інвayронментальної культури	Відношення до рівня екологічної свідомості	Взаємозв'язок з практикою екологічного менеджменту	Позитивний вплив на національну безпеку	Формування екологічного ефекту
Екологічна освіта та просвітництво	Формує знання про екологічні загрози та способи їх подолання	Сприяє впровадженню екологічних стандартів у державну політику	Зменшення екологічних загроз через підвищення рівня свідомості	Підвищення рівня екологічної грамотності
Екологічне виховання молоді	Сприяє вихованню відповідальності за навколишнє середовище	Забезпечує інтеграцію екологічної культури в систему освіти	Зміцнення екологічної стабільності через формування відповідальної поведінки	Формування екологічно орієнтованих поколінь
Популяризація сталого споживання	Заохочує свідомий вибір товарів і послуг з мінімальним впливом на довкілля	Формує ринок екологічно чистих товарів і послуг	Скорочення негативного впливу виробництва на довкілля	Зменшення кількості відходів та впливу на довкілля
Проекологічні ініціативи	Розвиває культуру екологічної відповідальності серед громадян	Стимулює розвиток екологічно орієнтованого бізнесу	Підвищення рівня екологічної безпеки через громадську активність	Розширення мережі екологічних проєктів та ініціатив
Запровадження екологічних стандартів	Забезпечує відповідність діяльності підприємств екологічним нормам	Контролює дотримання екологічних норм у виробництві	Зниження рівня промислового забруднення та його впливу на здоров'я населення	Стимулювання переходу на екологічно чисте виробництво
Управління екологічними ризиками	Підвищує обізнаність про ризики та механізми їх зниження	Допомагає ефективному реагуванню на екологічні катастрофи	Формування стратегій екологічної адаптації до змін клімату	Зниження екологічних ризиків і посилення національної стійкості

Джерело: авторська розробка

активності, створення мотиваційних механізмів для екологічно орієнтованих рішень, впровадження екологічної культури у всі сфери життєдіяльності людини, що є критично важливим для адаптації суспільства до сучасних викликів екологічного характеру [10]. Екологічна свідомість, яка є основою проєкологічної поведінки, виступає стратегічним ресурсом у забезпеченні ефективного екологічного управління, оскільки вона сприяє активному залученню громадян до природоохоронних ініціатив, стимулює відповідальне споживання ресурсів, підвищує екологічну етику бізнесу та формує нову модель взаємодії держави, суспільства і природи, що є критично важливим у контексті глобальних екологічних загроз [1, с. 18].

Впровадження механізмів управління екологічними ризиками має ґрунтуватися на активному розвитку інформаційно-просвітницьких кампаній, що сприяють підвищенню рівня екологічної відповідальності населення, створенні ефективної системи стимулювання екологічних інновацій, формуванні механізмів державного регулювання, спрямованих на посилення екологічного контролю, забезпеченні прозорості екологічної політики та інтеграції інвайронментальних аспектів у систему стратегічного планування національної безпеки, що дозволить

досягти високого рівня екологічної стабільності та створити стійку модель адаптації до ризиків.

Одним із найефективніших інструментів формування проєкологічної поведінки населення та стимулювання екологічної свідомості є сучасні маркетингові стратегії, що дозволяють активно поширювати ідеї екологічної відповідальності, формувати екологічно орієнтовану культуру споживання, підвищувати рівень інвайронментальної свідомості громадян та впливати на прийняття екологічно відповідальних рішень як на рівні окремих споживачів, так і на рівні бізнесу та державних інституцій [9, с. 71].

Екологічний маркетинг передбачає використання комунікаційних технологій для створення та просування екологічно чистих продуктів, розвитку концепції «зеленого бренду», стимулювання екологічної соціальної відповідальності бізнесу, формування лояльності споживачів до екологічно орієнтованих компаній та підвищення рівня обізнаності населення щодо екологічних загроз, що, у свою чергу, сприяє зміні споживчих пріоритетів у бік підтримки сталого виробництва та зменшення негативного впливу на довкілля [5, с. 205].

Ефективність маркетингових стратегій у сфері екологічної свідомості значною мірою визначається

Рис. 2. Стратегічні напрями екологічного менеджменту у забезпеченні національної екологічної безпеки

Джерело: авторська розробка

здатністю залучати громадськість до активної участі в екологічних ініціативах, що може бути реалізовано через соціальні медіа, кампанії екологічної освіти, впровадження системи екологічного маркування, створення економічних стимулів для підтримки екологічно чистого бізнесу та розвитку партнерських програм між державою, громадськими організаціями та бізнесом, що дозволяє формувати сталу екологічну культуру та забезпечити ефективну інтеграцію екологічних стандартів у всі сфери соціально-економічної діяльності [4, с. 19].

Екологічний менеджмент, що є системою організаційних, економічних та правових механізмів, спрямованих на раціональне використання природних ресурсів, зменшення впливу промислової діяльності на довкілля та мінімізацію екологічних ризиків, відіграє ключову роль у формуванні ефективної моделі екологічної безпеки держави, що передбачає комплексний підхід до інтеграції екологічних аспектів у всі сфери економічної та суспільної діяльності. Зміцнення екологічної безпеки шляхом впровадження екологічного менеджменту має ґрунтуватися на використанні ефективних механізмів державного регулювання, що передбачають розробку та реалізацію екологічних стратегій, які враховують специфіку природно-ресурсного потенціалу країни, сучасні виклики у сфері екології, соціально-економічні особливості регіонального розвитку та необхідність адаптації до глобальних змін клімату. У цьому контексті особливо важливим є впровадження екологічних стандартів у систему державного управління, розвиток технологій екологічного контролю та моніторингу, стимулювання екологічно орієнтованого бізнесу та активне залучення громадськості до прийняття екологічних рішень (рис. 2).

Екологічний маркетинг як стратегія впливу на споживчу поведінку та корпоративну відповідаль-

ність набуває дедалі більшого значення у контексті формування екологічно орієнтованої економіки, що передбачає зміну традиційних моделей виробництва та споживання на користь більш сталих та екологічно безпечних практик. Одним із основних механізмів впливу екологічного маркетингу є створення та популяризація екологічно відповідальних брендів, що дозволяє підвищити рівень довіри споживачів до компаній, які дотримуються принципів екологічної етики, використовують інноваційні технології зменшення викидів, мінімізують використання невідновлюваних ресурсів та пропонують продукцію, що відповідає міжнародним екологічним стандартам [13, с. 324–325].

Вплив екологічного маркетингу на корпоративний сектор проявляється у необхідності адаптації бізнес-моделей до сучасних екологічних стандартів, що зумовлює розвиток концепції «зеленої економіки», стимулює впровадження екологічних ініціатив, підвищує інвестиційну привабливість екологічно орієнтованих компаній та сприяє створенню ефективних партнерств між державними інституціями, бізнесом та громадянським суспільством у питаннях екологічного управління (табл. 2).

Формування стійкої екологічної політики неможливе без інтеграції інвайронментальної культури в систему стратегічного державного управління, що передбачає перехід від традиційної моделі екологічного контролю до глибокої трансформації суспільних цінностей, поведінкових моделей та економічних підходів, які враховують принципи сталого розвитку.

Висновки та перспективи подальших досліджень. В межах проведеного дослідження виділено роль екологічної культури як багатоаспектного феномену, який об'єднує освітні, соціальні та економічні фактори, що впливають на формування відповідального ставлення суспільства до використання природних ресурсів та забезпечення сталого розвитку

Таблиця 2

**Вплив екологічного маркетингу на інвайронментальну культуру
та національну безпеку**

Фактор екологічного маркетингу	Визначення рівня позитивного впливу	Внесок у розвиток інвайронментальної культури	Внесок у національну безпеку
Популяризація екологічно відповідальних брендів	Збільшення довіри споживачів до екологічно чистої продукції	Формування екологічної культури споживання	Зменшення рівня екологічних ризиків через відповідальне виробництво
Впровадження екологічних стандартів у виробництві	Підвищення якості продукції та її відповідність міжнародним нормам	Стимулювання сталого розвитку бізнесу	Зниження техногенного навантаження на довкілля
Розвиток концепції «зеленої економіки»	Перехід підприємств на екологічно орієнтовані бізнес-моделі	Підвищення рівня екологічної відповідальності корпорацій	Забезпечення економічної стійкості через екологічні інновації
Екологічне маркування продукції	Інформування споживачів про екологічну безпеку товарів	Підвищення екологічної обізнаності громадян	Зменшення негативного впливу споживання на природне середовище
Партнерство бізнесу, держави та громадськості	Створення спільних екологічних ініціатив та програм	Розширення екологічної свідомості на рівні суспільства	Підвищення ефективності екологічного управління

Джерело: авторська розробка

держави. Проаналізовано взаємозв'язок між екологічним менеджментом та механізмами національної безпеки, включаючи нормативно-правове регулювання екологічної політики, проведення екологічного аудиту, впровадження сучасних екологічних стандартів у промисловості та розробку стратегій адаптації до глобальних кліматичних змін.

Підкреслено, що інтеграція екологічних аспектів у систему державного управління не лише підвищує ефективність екологічного контролю, а й створює умови для розвитку екологічно орієнтованої економіки, що активно сприяє стимулюванню екологічних ініціатив у бізнесі, популяризації сталого споживання та розширенню співпраці між державними органами, приватним сектором та громадськими ор-

ганізаціями. Розроблено структурну модель формування екологічної безпеки держави, яка передбачає впровадження сучасних технологій моніторингу довкілля, застосування екологічного аудиту, розвиток інформаційно-просвітницьких заходів та введення фінансових стимулів для підприємств, що дотримуються принципів екологічної відповідальності.

Запропоновано підходи до вдосконалення екологічного менеджменту, зокрема через посилення державного регулювання екологічної політики, інтеграцію цифрових технологій у систему екологічного моніторингу, заохочення підприємств до впровадження екологічно безпечних виробничих процесів, а також популяризацію екологічної культури серед населення за допомогою маркетингових механізмів.

Література

1. Ващенко С., Носаченко В. Державна політика у сфері екологічної безпеки. *Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення*. 2024. № 7. С. 14–21. <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2024-7-14-21>.
2. Замула І., Кірейцева Г., Хоменко С., Устименко В. Оцінка ефективності міжнародної співпраці України у сфері екологічного менеджменту та аудиту: критичний аналіз підходів. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Екологія. Публічне управління та адміністрування»*. 2024. № 2. С. 75–84. <https://doi.org/10.32782/2786-5681-2024-2.06>.
3. Кізюн А.Г., Корчак І. Шляхи забезпечення екологічної безпеки сільського господарства. *Екологічна безпека держави*. 2024. № 18. С. 198–203. <https://doi.org/10.18372/2786-8168.18.18581>.
4. Костицький В.В., Балацька О.Р., Суходольська А.А. Європейські орієнтири правового забезпечення формування екологічної політики в Україні. *Екологічне право*. 2024. Вип. 1–2. С. 16–20. <https://doi.org/10.37687/2413-7189.2024.1-2.3>.
5. Макаренко Н.А., Макаренко О.Ю. Правове забезпечення екологічної безпеки в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2024. № 82. С. 201–208. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.82.2.32>.
6. Чурилін В., Віткін Л. Сучасний погляд на поняття екологічного ризику: концептуальна основа. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2024. № 2(74). С. 198–203. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2024-74-198-203>.
7. Шушпанов Д., Кривокульська Н. Екологічний менеджмент як інструмент екологізації економіки. *Економічний дискурс*. 2024. № 1–2. С. 90–101. <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2024-1-10>.
8. Юрченко Л.І. Екологічна безпека в системі національної безпеки України. Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти: *матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпро, 15 березня 2024 р.): у 2-х частинах. Ч. І*. Дніпро: ДДУВС, 2024. С. 72–75.
9. Яциковський Б.І., Голубка С.М. Стратегічні основи регулювання національного еколого-економічного розвитку та механізми його забезпечення. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. № 1. С. 66–75. <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2024-1-272-66-75>.
10. Buriak A., Masliy O. Strategic foundations of security-oriented international space: economic, informational and ecological dimensions. *Економіка і регіон*. 2024. № 1(92). С. 34–41. DOI: 10.26906/EiR.2024.1(92).3341.
11. Li L., Fu M., Zhu Y., Kang H., Wen H. The current situation and trend of land ecological security evaluation from the perspective of global change. *Ecological Indicators*. 2024. Vol. 112608. DOI: 10.1016/j.ecolind.2024.112608.
12. Lipińska, E.J. The Culture of Global Ecological Security: Theoretical and Empirical Aspects. *European Research Studies Journal*. 2024. Vol. XXVII, issue 3. P. 1432–1454. URL: <https://ersj.eu/journal/3629> (дата звернення: 15.02.2025).
13. Ozaltin D. The sustainable security index: a new measure for research and policy analysis. *Conflict, Security & Development*. 2024. Vol. 24, No. 4. P. 317–338. <https://doi.org/10.1080/14678802.2024.2404946>.
14. Snow K. C. Responding to the West's environmental security paradox: organic national security and the contemporary state embrace of severe anthropogenic environmental degradation, contamination, and vanishing (SEDCOV). *Global Security: Health, Science and Policy*. 2024. Vol. 9, No. 1. <https://doi.org/10.1080/23779497.2024.2358754>.
15. Zhu B., Hashimoto S., Cushman S.A. Navigating ecological security research over the last 30 years: a scoping review. *Sustainability Science*. 2023. Vol. 18, No. 5. P. 2485–2498. <https://doi.org/10.1007/s11625-023-01362-9>.

References

1. Vashchenko, S., & Nosachenko, V. (2024). Derzhavna polityka u sferi ekolohichnoi bezpeky [State policy in the field of environmental security]. *Public Administration: Concepts, Paradigm, Development, Improvement*, (7), 14–21. <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2024-7-14-21> [in Ukrainian].
2. Zamula, I., Kireitseva, H., Khomenko, S., & Ustymenko, V. (2024). Otsinka efektyvnosti mizhnarodnoi spivpratsi Ukrainy u sferi ekolohichnoho menedzhmentu ta audytu: krytychnyi analiz pidkhodiv [Assessment of the effectiveness of Ukraine's international cooperation in the field of environmental management and audit: A critical analysis of approaches]. *Scientific Bulletin of Vinnytsia Academy of Continuing Education. Series "Ecology. Public Administration and Management"*, (2), 75–84. <https://doi.org/10.32782/2786-5681-2024-2.06> [in Ukrainian].
3. Kiziun, A. H., & Korchak, I. (2024). Shliakhy zabezpechennia ekolohichnoi bezpeky silskoho hospodarstva [Ways to ensure environmental security in agriculture]. *Environmental Security of the State*, (18), 198–203. <https://doi.org/10.18372/2786-8168.18.18581> [in Ukrainian].
4. Kostytskyi, V. V., Balatska, O. R., & Sukhodolska, A. A. (2024). Yevropeiski oriientyry pravovoho zabezpechennia formuvannia ekolohichnoi polityky v Ukraini [European guidelines for the legal support of environmental policy formation in Ukraine]. *Environmental Law*, (1–2), 16–20. <https://doi.org/10.37687/2413-7189.2024.1-2.3> [in Ukrainian].
5. Makarenko, N. A., & Makarenko, O. Yu. (2024). Pravove zabezpechennia ekolohichnoi bezpeky v umovakh voiennoho stanu [Legal support for environmental security under martial law]. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*, (82), 201–208. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.82.2.32> [in Ukrainian].
6. Churilin, V., & Vitkin, L. (2024). Suchasnyi pohliad na poniattia ekolohichnoho ryzyku: kontseptualna osnova [Modern view on the concept of environmental risk: Conceptual basis]. *Scholarly Notes of the "KROK" University*, 2(74), 198–203. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2024-74-198-203> [in Ukrainian].
7. Shushpanov, D., & Kryvokulska, N. (2024). Ekolohichniy menedzhment yak instrument ekolohizatsii ekonomiky [Environmental management as a tool for the greening of the economy]. *Economic Discourse*, (1–2), 90–101. <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2024-1-10> [in Ukrainian].
8. Yurchenko, L. I. (2024). Ekolohichna bezpeka v systemi natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Environmental security in the national security system of Ukraine]. *International and National Security: Theoretical and Applied Aspects: Proceedings of the VIII International Scientific and Practical Conference* (Dnipro, March 15, 2024), Part 1, 72–75. Dnipro: DDUVS [in Ukrainian].
9. Yatsykovskiy, B. I., & Holubka, S. M. (2024). Stratehichni osnovy rehuliuвання natsionalnoho ekoloho-ekonomichnoho rozvytku ta mekhanizmy yoho zabezpechennia [Strategic foundations of national ecological-economic development regulation and mechanisms for its provision]. *Current Issues of Economics*, (1), 66–75. <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2024-1-272-66-75> [in Ukrainian].
10. Buriak, A., & Masliy, O. (2024). Strategic foundations of security-oriented international space: Economic, informational and ecological dimensions. *Ekonomika i Region*, 1(92), 34–41. [https://doi.org/10.26906/EiR.2024.1\(92\).3341](https://doi.org/10.26906/EiR.2024.1(92).3341).
11. Li, L., Fu, M., Zhu, Y., Kang, H., & Wen, H. (2024). The current situation and trend of land ecological security evaluation from the perspective of global change. *Ecological Indicators*, 112608. <https://doi.org/10.1016/j.ecolind.2024.112608>.
12. Lipińska, E. J. (2024). The culture of global ecological security: Theoretical and empirical aspects. *European Research Studies Journal*, 27(3), 1432–1454. URL: <https://ersj.eu/journal/3629>.
13. Ozaltin, D. (2024). The sustainable security index: A new measure for research and policy analysis. *Conflict, Security & Development*, 24(4), 317–338. <https://doi.org/10.1080/14678802.2024.2404946>.
14. Snow, K. C. (2024). Responding to the West's environmental security paradox: Organic national security and the contemporary state embrace of severe anthropogenic environmental degradation, contamination, and vanishing (SEDCOV). *Global Security: Health, Science and Policy*, 9(1). <https://doi.org/10.1080/23779497.2024.2358754>.
15. Zhu, B., Hashimoto, S., & Cushman, S. A. (2023). Navigating ecological security research over the last 30 years: A scoping review. *Sustainability Science*, 18(5), 2485–2498. <https://doi.org/10.1007/s11625-023-01362-9>.

Стаття надійшла до редакції 28.02.2025